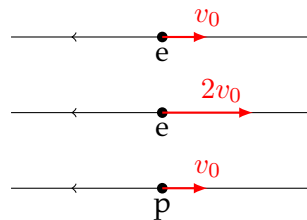

1 Κινήσεις σε Ηλεκτρικό Πεδίο

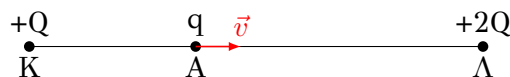
1.1 Ερωτήσεις

1. Δύο ηλεκτρόνια (e) και ένα πρωτόνιο (p) βάλλονται μέσα σε ομογενές ηλεκτρικό πεδίο όπως φαίνεται στο σχήμα.

- (α) Να σχεδιαστούν οι δυνάμεις που δέχονται από το πεδίο και να συγκριθούν τα μέτρα τους.
- (β) Να συγκριθούν οι χρόνοι που χρειάζονται τα τρία σωματίδια να μετατοπιστούν ίδια απόσταση d.

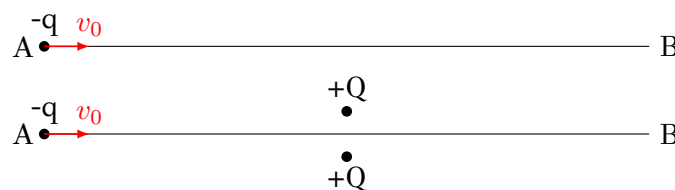
2. Στα άκρα K και Λ ενός ευθυγράμμου τμήματος βρίσκονται ακλόνητα δύο σημειακά φορτία +Q και +2Q αντίστοιχα. Ένα φορτισμένο σωματίδιο κινείται κατά μήκος του ευθυγράμμου τμήματος ΚΛ και περνά από το Α με μέγιστη ταχύτητα.

- (α) Ποιο το πρόσημο του φορτίου του σωματιδίου;
- (β) Σε ποιο σημείο του ευθυγράμμου τμήματος η ένταση του πεδίου είναι μηδέν.
- (γ) Υπάρχει σημείο του τμήματος ΚΛ που να έχει δυναμικό ίσο με μηδέν.

Δ. Μάργαρης

3. Ένα αρνητικά φορτισμένο σωματίδιο κινούμενο με σταθερή ταχύτητα v_0 διανύει μια μεγάλη απόσταση (AB) σε χρονικό διάστημα t_1 . Επαναλαμβάνουμε το πείραμα, αλλά στο μέσον της διαδρομής, έχουμε τοποθετήσει δύο ίσα θετικά σημειακά φορτία, σε σημεία Κ και Λ, σε μικρή απόσταση, με αποτέλεσμα το σωματίδιο να κινείται πάνω στην μεσοκάθετο του ευθύγραμμου τμήματος (ΚΛ). Η δύναμη που δέχεται αρχικά το φορτισμένο σωματίδιο στο σημείο Α, θεωρείται μηδενική ή διαφορετικά τα σημεία Α και Β θεωρούνται σε άπειρη απόσταση από τα φορτία στα σημεία Κ και Λ.

- (α) Το μέτρο της ταχύτητας με την οποία το σωματίδιο θα φτάσει τώρα στο Β, θα είναι;

- i. μικρότερο από v_0 .   ii. ίσο με v_0 .   iii. μεγαλύτερο από v_0 .

(β') Το χρονικό διάστημα της κίνησης θα είναι:

- i. μικρότερο από t_1 .   ii. ίσο με t_1 .   iii. μεγαλύτερο από t_1 .

(γ') Να χαράξετε ένα ποιοτικό διάγραμμα της ταχύτητας του σωματιδίου σε συνάρτηση με το χρόνο.

Δ. Μάργαρης

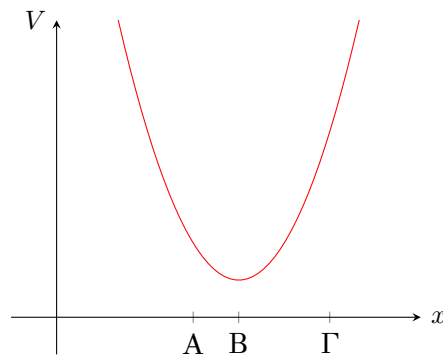
4. Στο ομώνυμο πείραμά του ο Rutherford χρησιμοποίησε κινούμενα σωματίδια α (άλφα), δηλαδή πυρήνες ηλίου ${}^4_2\text{He}$, για να εξερευνήσει το εσωτερικό του ατόμου. Σαν στόχους είχε άτομα χρυσού. Το πείραμα έδειξε ότι όλη σχεδόν η μάζα του ατόμου, και όλο το θετικό του φορτίο, βρίσκεται σε μία πολύ μικρή περιοχή στο εσωτερικό του, που ονομάστηκε πυρήνας.

Θεωρούμε τον πυρήνα του χρυσού ακίνητο και το σωματίδιο α να ξεκινάει από μακριά με κινητική ενέργεια K και να κινείται ακριβώς προς το κέντρο του πυρήνα, ώστε σε κάποια απόσταση d από αυτόν να σταματάει στιγμιαία πριν γυρίσει στο σημείο από το οποίο ξεκίνησε (σκέδαση 180°). Αν αντί για σωματίδια α χρησιμοποιήσουμε πρωτόνια p με την ίδια αρχική κινητική ενέργεια K , η απόσταση d' που θα πλησιάζουν τον πυρήνα

- (α') θα είναι μεγαλύτερη από d .   (β') θα είναι μικρότερη από d .

Δίνεται ότι $q_\alpha = 2q_p$ και $m_\alpha = 4m_p$.

5. Στα σημεία μίας ευθείας (έστω ότι είναι ο θετικός ημιάξονας Ox') το δυναμικό V μεταβάλλεται σύμφωνα με την απόσταση x όπως φαίνεται στο σχήμα:

(α') Ένα θετικό φορτίο αφήνεται στο σημείο A. Αυτό θα κινηθεί:

- i. προς το B.   ii. προς το O.   iii. Θα παραμείνει ακίνητο.

(β') Ένα θετικό φορτίο αφήνεται στο σημείο B. Αυτό θα κινηθεί:

- i. προς το Γ.   ii. προς το A.   iii. Θα παραμείνει ακίνητο.

(γ') Ένα αρνητικό φορτίο αφήνεται στο σημείο Γ. Αυτό θα κινηθεί:

- i. προς το $x = +\infty$.   ii. προς το A.   iii. Θα παραμείνει ακίνητο.

Να δικαιολογηθούν οι επιλογές σας.

6. Σε ένα ομογενές ηλεκτρικό πεδίο θεωρούμε άξονα $x'x$ που ταυτίζεται με μία δυναμική γραμμή του. Δύο σημεία A και B στις θέσεις $x_1 = +1 \text{ cm}$ και $x_2 = +3 \text{ cm}$, έχουν διαφορά δυναμικού 500 Volt.

(α') Μεγαλύτερο δυναμικό έχει το σημείο:

- i. A.   ii. B.

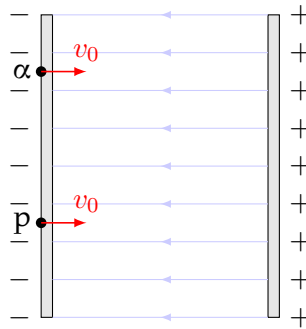
(β') Σωματίδιο με Θετικό φορτίο $q = +2 \mu\text{C}$ αφήνεται στο σημείο A. Η δυναμική του ενέργεια U όταν περνάει από το σημείο B:

- i. θα έχει αυξηθεί κατά 10^{-3} J .
ii. θα έχει μειωθεί κατά 10^{-3} J .
iii. δεν θα μεταβληθεί.

(γ') Η κινητική του ενέργεια K όταν περνάει από το σημείο B:

- i. θα είναι 10^{-3} J .
ii. δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί γιατί εξαρτάται από τη μάζα του.

7. Σωματίδιο α και πρωτόνιο εισέρχονται με την ίδια αρχική ταχύτητα v_0 σε πυκνωτή διαφοράς δυναμικού V , παράλληλα με τις δυναμικές γραμμές του. Το πρωτόνιο μόλις που δεν ακουμπά τον θετικά φορτισμένο οπλισμό του πυκνωτή.

Τότε, το σωματίο α

- (α') δεν θα φτάσει μέχρι τον θετικά φορτισμένο οπλισμό.
(β') θα φτάσει οριακά μέχρι τον θετικά φορτισμένο οπλισμό.
(γ') θα χτυπήσει τον θετικά φορτισμένο οπλισμό.

Δίνεται ότι $q_\alpha = 2q_p$, $q_p = +e$ και $m_\alpha = 4m_p$.

8. Πρωτόνιο βάλεται με ταχύτητα v_0 προς σωματίο α ($q_\alpha = 2q_p$ και $m_\alpha = 4m_p$). Να συγκριθούν οι ελάχιστες αποστάσεις των δύο σωματιδίων αν

- (α') το σωματίο α είναι ακίνητο.
(β') αν το σωματίο α είναι ελεύθερο να κινηθεί.

1.2 Ασκήσεις

1. Ηλεκτρόνιο εισέρχεται τον χώρο ανάμεσα στους οπλισμούς πυκνωτή παράλληλα και ομόρροπα στις δυναμικές γραμμές με αρχική ταχύτητα v_0 . Η απόσταση των πλακών είναι d . Να βρείτε:

(α') Την ελάχιστη διαφορά δυναμικού των πλακών ώστε το σωματίδιο να φτάνει στην άλλη πλάκα

i. με ταχύτητα μηδέν

ii. με ταχύτητα $v_0/2$

(β') Τον χρόνο κίνησης του σωματιδίου

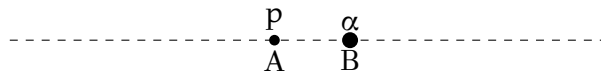
2. Ηλεκτρόνιο βάλλεται με αρχική ταχύτητα v_0 προς αρχικά ακίνητο αωμάτιο α , από πολύ μεγάλη απόσταση. Το σωματίδιο α είναι ελεύθερο να κινηθεί. Να βρείτε:

(α') Την ελάχιστη απόσταση των δύο σωματιδίων.

(β') Τις τελικές τους ταχύτητες (όταν η απόστασή τους ξαναγίνει πολύ μεγάλη).

Δίνεται ότι $q_\alpha = 2q_p$ και $m_\alpha = 4m_p$.

3. Ένα πρωτόνιο και ένα σωματίδιο α (πυρήνας Ηλίου ${}^4_2\text{He}$) συγκρατούνται σε απόσταση $r=5,12$ mm. Δίνονται $m_\alpha = 4m_p$ και $q_\alpha = 2q_p$, ενώ $q_p = +e = +1,6 \cdot 10^{-19}$ C. Να βρεθούν:

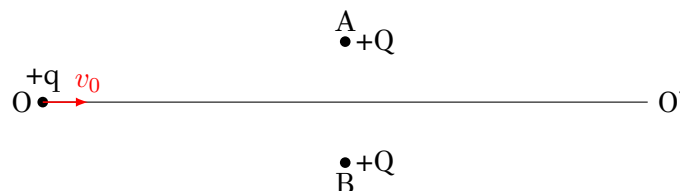
(α') Η μέγιστη κινητική ενέργεια που θα αποκτήσει το πρωτόνιο αν αφηθεί να κινηθεί, ενώ το σωματίδιο α παραμένει στη θέση του.

(β') Η μέγιστη κινητική ενέργεια που θα αποκτήσει το σωματίδιο α αν αφηθεί να κινηθεί, ενώ το πρωτόνιο παραμένει στη θέση του.

(γ') Η μέγιστη κινητική ενέργεια που θα αποκτήσει κάθε σωματίδιο αν αφηθούν ελεύθερα.

(δ') Πόσο είναι το έργο της δύναμης του πεδίου που ασκείται στο πρωτόνιο στις παραπάνω περιπτώσεις;

4. Δύο ακλόνητα ίσα σημειακά φορτία $Q = 2 \mu\text{C}$ βρίσκονται στα σημεία A και B, που απέχουν απόσταση $2d = 6$ cm. Από σημείο O της μεσοκαθέτου του ευθυγράμμου τμήματος AB, το οποίο απέχει μεγάλη απόσταση από τα σημεία A και B, εκτοξεύεται ένα μικρό σωματίδιο μάζας 2mg και φορτίου $q_1 = 3$ nC, με αρχική ταχύτητα v_0 , με κατεύθυνση το μέσον M του ευθυγράμμου τμήματος AB, όπως στο σχήμα.

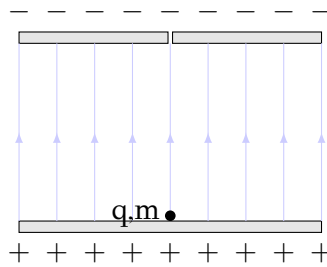

(α') Να αποδειχθεί ότι το σωματίδιο θα κινηθεί ευθύγραμμα.

(β') Υπολογίστε την ελάχιστη αρχική κινητική ενέργεια $K_{\text{ελ}}$ του μικρού φορτίου ώστε να βρεθεί στο αντίθετο άκρο της μεσοκαθέτου σε μεγάλη απόσταση από τα σημεία A και B.

(γ') Θεωρήστε ξανά την ίδια βολή με αρχική κινητική ενέργεια $K = 2K_{\text{ελ}}$.

- i. Ποιος ο ρυθμός μεταβολής της ορμής του σωματιδίου τη στιγμή που θα απέχει κατά $r_1 = 6 \text{ cm}$ από το σημείο A;
  - ii. Ποιά είναι η ελάχιστη ταχύτητα του σωματιδίου;
  - iii. Να βρεθεί η μέγιστη κινητική ενέργεια που θα αποκτήσει το σωματίδιο.
5. Πυκνωτής με διαφορά δυναμικού 100 Volt και απόσταση οπλισμών $\ell = 10 \text{ cm}$, βρίσκεται με τους οπλισμούς του οριζόντιους. Από τον θετικό του οπλισμό ξεκινά να επιταχύνεται μικρή σταγόνα λαδιού μάζας 10 mg και φορτίου $q = +2 \cdot 10^{-7} \text{ C}$. Η σταγόνα περνάει από μικρή οπή του αρνητικού οπλισμού και κινείται πάνω από τον πυκνωτή, όπου θεωρούμε ότι το ηλεκτρικό πεδίο είναι μηδαμινό. Να βρείτε:

- (α') Είναι σκόπιμο να αγνοήσουμε το βαρυτικό πεδίο κατά την κίνηση της σταγόνας στο εσωτερικό του πυκνωτή;
- (β') Υπολογίστε την ταχύτητα με την οποία περνάει η σταγόνα από τον αρνητικό οπλισμό.
- (γ') Σε ποίο μέγιστο ύψος θα φτάσει η σταγόνα;